List 38. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. septembra 1896.

Politiški oddelek.

Svetčeva sedemdesetletnica.

V nedeljo praznuje svojo sedemdesetletnico mož, ki je vse svoje življenje deloval za naš narod, notar gosp. Luka Svetec. On je jedini, ki je še deloval vkupe s pokojnim dr. Bleiweisom, ki je torej tudi dobro poznal misli in nazore prezgodaj umrlega očeta slovenskega naroda. Postaral se je, a njegovo srce pa še vedno gori v svetem ognju za narodno stvar.

Več let je bil deželni pa tudi državni poslanec, in nikdar se ni izneveril staremu slovenskemu geslu: „Vse za vero, dom, cesarja!“ On je bil v državnem zboru tedaj, ko so se sklepali sedanji osnovni zakoni, na katere se mi Slovenci sedaj opiramo pri vseh svojih narodnih tirjatvah.

Gospodu Svetcu so bile znane politične želje, potrebe in težnje Slovencev in Hrvatov tako kakor malokateremu drugemu. Služboval je več let tudi na Hrvatskem in spoznal bil tudi mišljenje našega sosednega naroda in ohranil do zadnjega v srcu naudušenje za vzajemnost z brati Hrvati. Pozneje se mu je bilo baš zaradi narodnosti boriti celo za kruh. Službo pri ljubljanskem magistratu je bil zgubil, ko so nasprotniki dobili mestno upravo v roke. Brez najmanjšega povoda so ga upokojili. Sedanji rod niti ne ve, kako težavni so bili časi, ko je Svetec prva leta deloval na političnem polju. Zato pa tudi ne znajo ceniti njegovih zaslug in njegovega mišljenja. Od tod prihaja, da se je od neke strani začel brezoziren boj proti njemu in je padel pri zadnjih volitvah. Svetec je namreč vedno za politično sporazumljenje Slovencev. To pa nekaterim ni povšeč, ker hočejo mejsebojni boj za vsako ceno, ker drugače njih ime ostane v političnem življenju neznano. Toda še bodo prišli časi, ko bode narod spoznal, da so jedino Svetčevi nazori bili pravi. Treba je le, da nam naš narodni razpor dosti škoduje in se narod prepriča, da faktično novi tok mu ni prinesel tiste sreče, katera se mu je obetala, temveč je le zasejal hudo sovraštvo mej njegove sinove, v veliko veselje narodnih nasprotnikov.

Večkrat so gospoda Svetca po nedolžnem napadali, očitali so mu, da se je izneveril staremu geslu, in to ljudje, o katerih se pa lahko reče, da ne poznajo nobenih načel, morda razen lastne gospodstvaželjnosti in sebičnosti ljudij, ki sami zataje narodnost s tem, da v odločilnem trenotku pozabijo na slovensko vseučilišče in slovenske zahteve na srednjih šolah, ter se na Dunaju pobratijo z največjimi sovražniki slovenskega naroda. Očitalo se je Svetcu zavijajoč njegove besede, da je vero odstavil z dnevnega reda, a malo pozneje je pa tista stranka, ki je vsa gorela za vero, ko je šlo za to, da so grdili starega zaslužnega domoljuba, sama na Dunaju privolila, da se odlože vsa verska vprašanja z dnevnega reda, je torej sama privolila, da se vera odstavi z dnevnega reda.

Hudo se je boriti s takimi nasprotniki, kot jih ima Svetec, ker tudi niso izbirčni v sredstvih, a nečastno pa ni take nasprotnike imeti, kajti ima jih vsakdo, ki noče vedno obračati plašča po vetru in si je ohranil nekaj samostojnosti, ter se ne da zapovedovati od neskušenih ljudij. Če tudi so gospodu Svetcu napravili nasprotniki mnogo bridkih ur, vendar on zaradi tega še ne popusti svojega delovanja za napredek našega naroda. On je marljiv podpredsednik „družbe sv. Cirila in Metoda“. Znano je veliko naudušenje vrlih litijskih in šmartinskih Slovenk za to važno družbo, kateri so nasprotovali isti ljudje, kakor gospodu Svetcu. Če tudi nočemo nikakor poniževati zaslug teh narodnih dam, katerih gorečnost za narodno stvar zasluži vse pohvale, vendar moramo reči, da je to naudušenje nekoliko to vzpodbudilo, da starosta Slovencev in podpredsednik omenjene družbe biva baš v Litiji.

Ob sedemdesetletnici mi želimo slavljencu, da bi še dolgo mogel uspešno delovati za blaginjo našega naroda in da bi še učakal čas, ko bodo zopet vsi Slovenci vzajemno delovali, ko bode narod sam odstranil vse tiste, kateri dandanes sejejo prepir. Prepričan je pa lahko go-

spod Svetec, da jih je na Slovenskem še veliko, ki znajo ceniti njegove zasluge, ki ž njim jednako mislijo in čutijo in ki tudi ne opuste nikdar upanja, da bode naposled zmagala pravica in resnica.

Politični pregled.

Deželnozborske volitve na Koroškem se za Slovence ugodno kažejo. Pridobili bodo še jeden mandat Nemški konservativci, ki so dosedaj imeli dva mandata, bodo jednega zgubili. Ob začetku volitev volilnih mož, so konservativci upali dobiti večino v kmetski kuriji in tako pridobiti tudi jeden deželnoodborski mandat. Volitve volilnih mož so pa pokazale, da mej Nemci konservativna stranka nima še nobenega zaupanja. Celo nemška duhovščina je roke križem držala. Nekateri duhovniki so pa celo podpirali nemške nacijonalce. Slovenci seveda od novega deželnega zbora nič dobrega pričakovati ne moremo. Narodni Nemci, ki izpodrivajo liberalce, so še večji naši nasprotniki, kakor so bili liberalci. Samo to je dobro, da pade dr Abuja, ker so na njegovo izvolitev se Nemci sklicevali, da so slovenski prebivalci zadovoljni s sedanjimi razmerami na Koroškem.

Grof Badeni na Primorskem. — Minoli teden je grof Badeni bil obiskal Primorsko. Povsod se je dobro poučil o razmerah Vsprejel je tudi več slovenskih deputacij. Obetal je, da se izpolnijo Slovencem razne želje v šolskem oziru. Prepričal se je pa o nestrpljivosti Italijanov in njih nezanesljivem avstrijskem domoljubju. V Gorici, Trstu in Istri je slišal klice: „Evviva Italia! (Živela Italija!), in grozno zasmehovanje Slovencev. V Piranu se je ministerskemu predsedniku celo zdelo potrebno opozoriti župana, da je njegova dolžnost v prvi vrsti spoštovati avstrijsko zastavo. Po istrskih mestih so napali slovenske poslance vpričo ministerskega predsednika. Zato je upati, da bode Badenijevo potovanje po Primorskem odprlo vladnim krogom oči, da ne bodo podpirali Italijanov.

Kompromis v gorenjeavstrijskem veleposestvu. Gorenjeavstrijski konservativni veleposestniki so sklenili kompromis glede bodočih deželnozborskih volitev z liberalci. Volili bodo dva liberalca v zbor, pa le s pogojem, da popuste liberalci protest proti uvrščenju duhovskega veleposestva mej volilce v tej kuriji, in da se zavežejo, da ne bodo glasovali v deželnem zboru v verskih stvareh proti konservativcem, da bodo skrbeli za varčno deželno gospodarstvo, in da bodo dolenjeavstrijski veleposestniki volili dva konservativca v deželni zbor. Ta kompromis liberalni stranki ne bode nič koristil, konservativcem pa morda veliko, ker v dolenjeavstrijskem deželnem zboru bode morda večina odločevala le malo glasov. Govori se, da je ta kompromis le začetek spojenju konservativnega in liberalnega veleposestva.

Volitve v Šleziji niso razmer v deželnem zboru bistveno nič premenile. Slovani niso nič pridobili in nič izgubili. Tudi v bodoče bodo v deželnem zboru 3 Poljaki in 3 Čehi. Upanje, da Nemcem v mestih odtrgajo dva mandata, se ni uresničilo. Liberalci so zgubili tri mandate, katere so dobili narodni Nemci. Ker pa mej liberalci in narodnimi Nemci ni nobene prave razlike, je to brez pomena. Liberalec Müller je pal. Ta mož se je v Šlezijo bil priselil iz Prusije in se je odlikoval s svojim sovraštvom do Slovanov. Po volitvah 1890. leta je mislil, da bode prišel celo v deželni odbor iz vsega zbora, a mu je bilo izpodletelo in sedaj še v deželni zbor ni prišel. Najbrž je sedaj v Šleziji doigral vsako politično vlogo. Slovani tudi od novega deželnega zbora nič dobrega ne pričakujemo.

Rusija. — Iz Nemčije podal se je ruski car v Kodanj k obisku kraljeve rodbine. Zatrjuje se, da ima poslednji poset le rodbinski prijateljski značaj. V Kodanju se je sešel ruski car tudi z grškim kraljem, ki je tja prišel. Listi mnogo pišejo o utisih in nasledkih carjevega bivanja v Nemčiji. Zatrjuje se, da se je nemški cesar zelo trudil posebno prijateljstvo carjevo pridobiti, da pa se je car nekako hladno vedel napram njemu. Močno jezi Nemčijo, da je car preje obiskal avstrijskega cesarja nego nemškega. Z željnim pričakovanjem pišejo listi o obisku carjevem na francoskih tleh. Skrivne prijateljske zveze Rusije in Francije se utegnejo tem povodom odkriti.

Španija. — Poleg vstaje na Kubi, ki traje še nadalje in dela nemajhne preglavice Španiji, pojavila se je še vstaja na filipinskih otokih, naselbini španski. Vstaši dobivajo oporo pri Japoncih, ki bi radi vso vzhodno Azijo za se in hočejo spodriniti Evropejce iz nje. Vsled tega jim je vstaja na Filipinskih otokih dobrodošla. Nezadovoljne španske podanike se hujska močno proti malomarni španski vladi. Mej tem ko divjajo vstaši zunaj in pretijo španskemu kraljestvu odpad Kube in Filipinskih otokov, pojavljajo se doma v Španiji najresneji nemiri Nastopili so takozvani karlisti in ščuvajo ljudstvo proti španski monarhiji. Tem se pridružijo brezdvomno republičani, katera zveza more vzbuditi strah, da so dnevi španski monarhiji šteti. — Iz Barcelone se k tem poročilom javlja, da je policija aretovala bivšega ministra in poslanika Estevaneza in 17 drugih odličnih oseb, ker so na sumu, da organizujejo revolucijo, da se odpravi monarhija in ustanovi republika.

Kreta. — Po skupnem prizadevanju evropskih velevlastij je Turčija konečno dala Kreti tako ustavo, s katero so zadovoljni vsi zmerni elementi Mohamedanski fanatiki se seveda ustavljajo vsakaterim reformam, toda z ozirom na to, da javni funkcijonarji, policija, vojaštvo in uradniki niso po n vi ustavi sami mohamedanci, se bode nemirnežem moglo pravično na prste stopiti in jih prisiliti, da se z novimi razmerami sprijaznijo. Da bi Turčija le hitro izvela vse reforme in ne bi izvedbo nekaterih teh celo opustila! Pa za to bodo že skrbele velevlasti. Tako je končano klanje na Kreti. Mnoge je uničilo in jim prizadjalo velikanske gmotne škode. Koliko se je prelilo krvi! Grška, ki je v pomoč vstašem potrosila precej milijonov, s konečnim izidom homatij na Kreti ni zadovoljna, ker je popolnoma računala, da o tej priliki dobi Kreto v svojo last. — Nasproti Armencem v Carigradu, ki so prouzročili ondi znano rabuko, izdala je turška vlada najstrožje naredbe. Z ubogimi Armenci delajo strašno. V množinah jih pobijajo, ropajo in s silo iztirujejo iz Carigrada. Turška policija in uradniki grozno zlorabljajo ukaz vlade, da je Armence primerno kaznovati. Poseči bo pač tudi tu velevlastim vmes, da se naredi konec klanja Armencev.

Obrtnija.

Stavbenski red

deželnega stolnega mesta Ljubljane

z dne 25. maja t. l.

(Dalje.)

Strešine in pokrivanje streh.

§ 52. Strešine je tako sestavljati, da ne morejo vodoravno na zidovje potiskati.

Podzidnice smejo biti samo na dveh straneh od zidovja obdane; najnižje ploskve strešnega lesovja morajo ležati najmenj 8 *cm* nad podstrešnim pomostom vzvišene; v obče ne sme strešno lesovje biti v nikaki dotiki z nadstropom najvišjega nastropja. Podstrešni stebri ali ključi smejo stati samo na srednjih zidovih ali na križih (zveznih tramovih).

Vezane špire je praviloma ukazati na razdaljo največ 4 *m* in križi ali zvezni tramovi med podstrešnimi stebri (ključi) ne smejo biti izrezani.

Strehe je pokrivati z opeko, škrli, kovino ali z drugim gradivom, o katerem je c. kr. deželna vlada priznala, da je varno proti ognju.

Podstrešje in podstrešne sobe.

§ 53. Podstrešje mora biti pomosteno tako, da je varno proti ognju.

Podstrešna zaporna vrata morajo biti železna ali s kamenitimi podboji ali v železnih okvirih.

Podstrešja z več nego 30 *m* dolžine morajo biti razdeljena po vsi širokosti podstrešja s požarnimi zidovi 0·15 *m* debelimi in 0·15 *m* nad strešno ploskev sezajočimi. Skozi požarno zidovje ne sme biti pretaknjen noben les. Vsak izmed teh požarnih zidov mora imeti železna, na obeh straneh s kljukami oskrbena samozaporna vrata v podbojih varnih proti ognju.

Stanovanja v podstrešji dopustna so samo tedaj, če leže k večjemu neposredno nad drugim nastropjem, ter so od obmejnih delov podstrešja ognjevarno z masivnimi stenami odločena.

Strešni žlebovi.

§ 54. Vse nove hiše morajo imeti proti cesti kovinske, proti ognju varne in nepremočne strešne žlebove primerne velikosti, in narediti jih je tako, da se preprečijo kap sneženi plazovi in padanje strešnega gradiva na tla.

Pri strešnih žlebovih je napraviti odtočne cevi primernih obmer, katere odvajajo vodo neposredno v kanale ali v kakšno ponikovalno jamo.

Po tukaj danih predpisih se je ravnati tudi pri že obstoječih poslopjih, kadar se obnavljajo žlebovi ali strešni robovi.

Glavni obkrajki (simci) in zidove na njih.

§ 55. Gibavni obkrajki morajo tudi brez ozira na to, če strešina obremenjuje zidovje, biti stabilni. Obkrajki z nerazmernim velikim napuščem pri poslopjih, ki stoje naravnost ob prometnih ploskvah, niso dopuščeni.

Obkrajki nikdar in nikjer ne smejo biti z vezili pritrjeni na strešina jih v napušču ne sme obremenjevati.

Zidav nad streho se je kar največ ogibati. Atike in opaži morajo biti brezpokojno trdno z vezili pritrjeni.

Okna in vrata.

§ 56. Loki nad okni in vrati morajo biti oblokani ali tako konstruirani, da je nad njimi ležeče zidovje zidano na traverzah.

Okna o pritličiji, ki leže neposredno ob hišnem pročelju meječem na ulice in katerih podoknjak je meni nego 2·0 *m* nad trotoar vzvišen, ne smejo naprej moleti; ravnotako ne smejo tam biti narejeni ven moleče mreže ali na zunaj odpirajoča se okna in veterniška krila; v pritličji ne smejo odprta vrata in vratnice čez širino hiše naprej moleti.

Plinovodi in elektrovodi.

Plinovodne cevi morajo biti do višine cestnih svetilnic vzidane in vsi odtoki morajo biti napravljeni z največjo previdnostjo; plinove cevi ne smejo biti napeljane pod tlomi stanovanj. Plinomeri ne smejo biti postavljeni v bližini kurilnih naprav in v prostorih, ki služijo za spalnice, in za njih postavljanje je v obče uporabljati samo takšne prostore, ki so zadosti svetli in se dado dovolj prevetrovati.

Plinovodi in elektrovodi v poslopjih se morajo napravljati po obstoječih dotičnih posebnih predpisih.

Stranišča.

§ 58. Stranišča morajo biti narejena v poslopjih, biti morajo znotraj v svetlem najmenj 0·90 *m* široka in 1·20 *m* dolga, ter je skrbeti za zadosten dostop zraku in svetlobe. Ista je z ozirom na število in kakovost stanovanj napraviti v primernem številu. V hišah, kjer so narejena samo mala stanovanja, mora najmenj po dvoje stanovanj imeti svoje posebno stranišče. Lesene cevi se pri straniščih ne smejo uporabljati. Žlebovi morajo dobiti primeren padec, ne nad 45 stopinj proti navpičnici.

Stavbinsko oblastvo ima paziti na to, da se pri novih stavbah, v namene izplakovanja, vodovod, če le mogoče, neposredno v stranišče napelje.

S stanovanjskimi prostori stranišča ne smejo biti v nobeni direktni zvezi. V stanovanju narejena stranišča morajo biti od sob ločena s predvratiščem. Shrambe za jedi je praviloma napravljati kar najdalje od stranišč.

Shrambe za jedi je dopuščeno samo takrat napravljati neposredno poleg stranišč, kadar so od stranišč ločene z najmenj 0·30 *m* debelim zidom. Straniške cevi se morajo brez premembe svoje prostranosti kot hlapovne cevi izpeljati nad streho.

V obče je pri napravi stranišč skrbeti za prevetrovanje, kolikor je največ moči.

Stranišča narejati proti cesti ni dopuščeno.

Pri razsežnih popravah pokvarjenih stranišč v že obstoječih hišah se je tudi ravnati po gorenjih določiiih.

Kadar obstoječa stranišča ne zadostujejo določilom tega zakona, sme stavbinsko oblastvo ukazati, da se iz zdravstvenih razlogov odstranijo v primerni dobi.

Naprava tako imenovanih komunskih uličic mej dvema hišama je prepovedana. Kjer že sedaj obstoje, jih je po mogočnosti odstraniti. Če to ni mogoče, paziti je na snago v taki uličici, zategadelj se odpadki, gnoj in druge take stvari tja ne smejo metati. Posebno ne smejo tudi stranišča speljavati se v te uličice. Kjer so sedaj stranišča v zvezi s takimi koti, ima se le to v teku dveh let odstraniti ter je mestna občina, če mestni svet tako sklene, opravičena, pri vsakem slučaju prevzeti del dotičnih troškov in sicer največ dve tretjini.

Gnojne jame.

§ 59. Gnojne jame morajo imeti nepremočne stene in tla, in trdne, dobro zapirajoče pokrove ter biti narejene, kolikor je največ moči, oddaljene od vodnjakov in stanovanj.

(Dalje sledi.)

*

Obrtnijske raznoterosti.

Obrtni shodi na Dunaju. Minoli teden so bili na Dunaju štirje obrtni shodi, shod avstrijskih krojačev, čevljarjev, mizarjev in občni shod avstrijskih obrtnikov Na teh shodih se je govorilo o raznih potrebah malih obrtnikov. Izrekli so se, da se ima dokaz sposobnosti poostriti z pomočniškim in mojsterskim izpitom in se obisk strokovne šole ne sme uštevati v učni čas. Dokaz zmožnosti se mora zahtevati tudi od trgovcev in tovarnarjev. Tirjatvam stavbenih obrtnikov naj se prizna prednost pri dražbah, osnujejo naj se z obvezne mojsterske zadruge, varujejo naj se bolje obrniki proti štrajkom, poskrbi naj se bolje za kredit malim obrtnikom. Vsi shodi so se izrekli proti vladni predlogi novega obrtnega zakona. Češki pri mizarskem shodu niso pustili govoriti. Ko je nekdo hotel češki govoriti, so ga skozi vrata potisnili.

Zlata ruda. Blizu Gaylorda v Cedar Hollowu v Ameriki so naleteli na veliko žilo zlata. Vse hiti tja, kar more. Z vrha daje ruda po 400 ali 500 dolarjev od tone, dvanajst železničnih voz je dalo 100.000 dolarjev.

Kmetijstvo.

Golobje.

Reja golobov se splača jedino, če se imajo take vrste, ki se prežive devet mesecev na leto na polju in jim po letu ni treba dajati jesti in še po zimi dosti ne potrebujejo, dokler je kopno. Taki golobje imajo na leto po pet parov mladičev, ki se v raznih krajih različno drago prodajo. Na par golobov se mora krma na leto računati 1 gld. do 1 gld. 50 kr. Pri kmetijstvu pa ni treba ničesa trošiti za krmo, ker je vedno dosti slabega žita, ki se daje golobom.

Poleg tega, da prodamo mladiče, kar slednje leto nekaj nese, imamo od golobov tudi dober gnoj, ki je posebno dober za vrtnarje.

Golobe navadno dolže, da delajo veliko škodo po njivah. Kdor pa golobe opazuje, bode se prepričal, da to ni resnica. Posebno golobov ne smemo dolžiti, da pobero posejano žito, da potem ne ozeleni. Golob ne grebe, kakor kokoš, s kljunom izkoplje le kako zrno, ki je tako premalo v zemlji in bi najbrž se ne bilo dobro obneslo.

Mnogo več, kakor žitnih, pa pobero golobje plevelnih semen. Plevelno seme se običajno poprej razstrese po njivah, predno je žito zrelo. Če ga ne pobero golobje in druge ptice, klije in na njivi imamo mnogo plevela. V Belgiji, kjer so jako umni kmetovalci, so tako prepričani o koristi golobov, da celo po poljih stavijo golobnjake. Posledica temu je, da je belgijsko žito običajno čistejše nego drugo.

Največjo škodo napravljajo golobje po strehah. Kadar delajo gnezdo, trgajo slamo s streh, in pa njih gnoj škoduje slamnatim streham iz tenkih deščic. Pod njim razpadajo. Posebno leseni žlebovi po strehah hitro strohne, ker se vanje nabira golobji gnoj. Poleg tega pa po slamnatih strehah, na katerih je golobje blato, bujno poganjajo mah in lišaji, ki s svojimi koreninami le škodujejo strehi. Seveda ta škoda vedno manje prihaja v poštev, ker celo na kmetih vedno bolj opuščajo slamnate in lesene strehe in delajo strehe iz opeke in kamnitih plošč. To delajo posebno zaradi nevarnosti ognja. Lesene strehe pa tudi zaradi tega ginejo, ker les ni več tako po ceni, kot je bil nekdaj in streha iz deščic ne pride dosti ceneja od opeke ali pa nič. Streham iz opeke pa golobje blato ne škoduje.

Iz tega je jasno, da naši kmetje morejo od reje golobov imeti nekaj dobička, posebno ker jim ni treba za golobe kupovati žita, temveč imajo dovolj žitnih odpadkov. Ne splača se pa imeti tacih vrst, kateri ne hodijo z doma, temveč je jim treba vedno dajati jesti. Mnogo več zajedo, nego pa dobimo za mladiče. Seveda tudi poljskih golobov ne smemo imeti v prevelikem številu, temveč samo toliko, kolikor jih dobi lahko hrane na polju, ne da bi delali škodo.

Kmetijske raznoterosti.

Kmetijski shod na Dunaju. V nedeljo je bil na Dunaju dobro obiskan kmetijski shod. Sklenil je celo vrsto za kmetijski stan ugodnih resolucij. Mej drugim je shod izrekel željo, da se kmalu osnujejo kmetijske zadruge, potem se je izrekel za ponižanje nekaterih davkov, za premembo lovskega in domovinskega zakona, in zakona o preskrbovanju ubogih, za boljše nadzorovanje zavarovalnic, za znatno zvišanje ogerskega doneska k skupnim državnim stroškom pri obnovljenju pogodke z Ogersko itd. Shod je pozdravil v imenu dunajskega mesta dr. Lueger, in v imenu poljedelskega ministra dolenjeavstrijski namestnik grof Kielmansegg. Želeti je le, da se to tudi uresniči, kar je ta shod sklenil in resolucije ne ostanejo le na papirju

Posneto mleko. Posneto mleko ni kaj dobro pokrmiti mlečnim kravam. Seve da morejo krave veliko te hrane povžiti, toda to nam donaša le malo dobička. Če je že ne moremo uporabiti v kuhinji ali v sirarnici, pokrmimo jo teletom, katero nam dado brez dvomna boljši čisti dohodek.

Koliko narazen naj se posade sadna drevesa? Pri sadnih drevesih moramo vedno paziti, da jih ne posadimo pregosto, ravno tako pa tudi na preredko. Oboje nam more krajšati pridelke, zatoraj držimo se teh izkušenj: Jablane posaditi je narazen 10—12 metrov, hruške 8—10, kostanje 12—15, orehe 12—15, češnje 8—10, češplje in slive 5—6, breskve in mandle 5—6 metrov.

Plesnjivo žito. Po mokroti zaduhlemu žitu zmeša z ogljinim prahom. Tako z ogljem zmešano naj ostane žito 2 do 3 tedne na ne premrzlem pa tudi ne prevročem kraji; potem se odloči oglje s čistilnim strojem. S tem ravnanjem se odpravi duh po plesnobi skoraj popolnoma.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

(Dalje.)

Deseto poglavje.

Pred zastopniki znanosti.

Minolo je nekaj dnij. Kralj in kraljica sta se že pripravljala na vojno za pomirjenje puntajoče se Ga-

licije, ko je Kolumb dobil pismo od velikega kardinala, da se bode čez malo dnij razpravljal njegov načrt v dominikanskem samostanu sv. Štefana v pričo zastopnikov vseh znanosti: zvezdoznancev, zemljepiscev, matematikov in bogoslovcev. Hkratu je pa Kolumb dobil povabilo od najstaršega profesorja bogoslovja dominikanca Dijega de Deca, naj se naseli v samostan za ves čas zasedanja zbora učenjakov, kar mu je bilo jako prav, ker je Kvintanilja moral po kraljevem odhodu vrniti se v Kordovo.

Ko je Kolumb naznanil svojemu gostoljubnemu gospodarju o dobljenih pismih, se je Alonz razveselil, da se veliki kardinal udeležuje te stvari, a na drugi strani pa ni mogel zatreti slabe slutnje, ker je Ferdinand de Talavera imenovan predsednikom temu zboru.

— Slabo je vsekako, — zaklical je, — da je kralj imenoval ravno Talavero predsednikom zboru. On je vaš nasprotnik in si bode na vse načine prizadeval, da vam škoduje.

— Nadejam se na Boga, — odgovoril je Kolumb, — sicer bode pa junta sestavljena iz učenih, naprednih ljudij, o katerih se nadejam, da bodo moje načrte nepristranski presojevali.

— Da vam pomaga Presveta Devica! — odgovoril je Alonz, — vsekako si zapomnite, da je moja hiša odprta temu, katerega imam za prijatelja.

Drugi dan se je Kolumb preselil v samostan sv. Štefana, kjer so ga vsprejeli z velikim veseljem. Tukaj je preživel nekaj dnij nestrpljivo čakajoč dne, ko bodeta znanost in vera govorili poslednjo besedo o njegovih teorijah. Ker je kraljevi dvor bil ostavil Salamanko in ž njim vsi njegovi zagovorniki, se je Kolumb čutil zapuščenega, a vendar se je pripravljal, da o vsem orožju stopi pred zastopnike znanosti.

Naposled se je zbrala junta v prvo zasedanje. Kolumba so z navadnimi ceremonijami pripeljali v dvorano in Ferdinand de Talavera je naznanil, da je junta se otvorila.

Kolumb je radovedno pogledal po dvorani. Okrog sebe, neznanega mornarja in poleg tega še inozemca, je videl zastopnike raznih znanosti in duhovne dostojanstvenike. Na obrazih večine se je čitala nezaupnost in predsodki glede njegove teorije. Zadosti je bilo, da je duhoviti mornar le jedenkrat pogledal po dvorani, da je spoznal, da ga njegovi sodniki imajo za sleparja in domišljavca, katerega sleparijo je le treba dobro razkriti...

— Gospod Krištof Kolumb, — razlegal se je mej občnim molčanjem glas predsednika, ki je pretrgal žalostna opazovanja Kolumbova. — Vi opirate svoje načrte, katere ste predložili njiju veličanstvoma, na podatke trojne vrste: 1.) na prirodo samo, 2) na avtoriteto znanih pisateljev, 3.) na pričevanja mornarjev. Za nas je tudi najugodneje, da se držimo tega reda. Zato predlagam, da pojasnite zboru, v koliko sama priroda potrjuje vašo teorijo.

— Zaslišavši poziv prijorjev, je Kolumb vstal in pripravil se za govor.

— Jaz imam težko nalogo — začel je s tresočim glasom, ki je bil vedno trši in trši — veliko nalogo, dokazati resničnost mojih teorij pred tako učenim zborom in visokimi učenjaki opirajoč se na prirodne pojave, vendar se lotim tega, zanašajoč se na pomoč Najvišjega, ki more slabost premeniti v moč.

Po teh uvodnih besedah so nekateri člani junte drug drugemu nekaj pošepetali. Kolumbovemu pogledu ni odšlo, da mu je večina zbora nasprotna. To pa vendar ni zbegalo govornika, temveč je še povekšalo njegovo odločnost in govoril je vedno odločneje in pogumneje.

— V soglasju s prirodnimi prikaznimi je zemlja trdo telo in ima podobo krogle in obstoji iz suhe zemlje in morja. Ker je okrogla, je mogoče zemljo obiti z zapada na vzhod, ali z vzhoda na zapad.

Kolumb je prenehal govoriti, da bi videl, če bode kdo ugovarjal trditvi njegovi. Našlo se je dosti ugovarjalcev.

— Po vaši teoriji, gospod Kolumb, — rekel je jeden bogoslovcev, — morejo biti ljudje, kateri hodijo po glavi, kviško moleč noge. Zaklinjam se pri sv. Frančišku, taka uredba stvarij ne more biti ničesar druzega, kakor otroška izmišljotina!...

— Jaz se tudi usojam izreči proti teoriji gospoda Kolumba — pristavil je drugi član junte, — opozarjam ga na sledeče besede sv. Laktancija: — „Mari ni neumnost misliti, da se kje nahajajo protinožci, ljudje, ki hodijo po glavah z nogami kvišku, in kje rastejo drevesa z vrhi proti zemlji in s koreninami kvišku, da kje ne gre dež in sneg doli, temveč gori itd. Kaj imate reči proti temu, gospod Kolumb?

— Učeni možje, naj oproste, — odgovoril je Kolumb trdno, — če jaz s stališča zemljepisnih preiskav ne morem priznati izrekov svetih očetov za neoporečne. V vsem, kar se tiče vere, se jim popolnoma podvržem, a njih nazorov o svetu pa ne zmatram za nezmotljive.

Te besede, katere je izrekel Kolumb s popolnim in trdnim prepričanjem, so vzbudile občno začudenje. Z začudenjem, ki je bilo že podobno strahu, so se nekateri kar prekrižali. Kaj slišijo? Sveti cerkveni očetje se ne zmatrajo za nezmotljive! To je nezaslišano, strašno! To je pravo krivoverstvo! Sam predsednik se je oglasil proti predrznemu svobomišljencu.

— Vi vidite, gospod Kolumb, — je rekel strogo, — kako ste nas vznemirili s svojimi predrznimi, da se huje ne izrazim, nazori. Vi, jedva znani mornar, se upate oporekati mnenju svetih očetov, tej trdni podlagi, na kateri toliko let stoji vera in znanost! Pa vi s tem ne oporekate le svetemu sporočilu, temveč tudi svetemu pismu, kajti mi čitamo v psalmu, „da je nebo podobno razpetemu šotoru“ in sveti Pavel

v svojem listu do Hebrejcev primerja nebo s šotorom, razpetim nad zemljo.

Ko je zaslišal Kolumb tako obdolženje, se je ponosno postavil in pogumno pogledal v zvitega meniha.

— Jaz nikakor ne mislim pomanševati svetega poročila, ne svetega pisma. Od Boga naudahneni pisatelji so gotovo povedali samo resnico, toda niso rabili tehničnega jezika, katerega rabijo učenjaki, temveč so se vedno držali jezika, navadnega mej ljudmi, da bi njih delo bilo vsem dostopneje. Častiti gospod predsednik me je opozoril na izreke psalmista Davida in sv. Pavla, a jaz pa opozorim na četrto Ezdrino knjigo in prerokovanje Izajije, kjer se naravnost govori o neznanih deželah onostran morja. Tako, gospoda moja, moja teorija nikakor ne nasprotuje sv. pismu, temveč se popolnoma vjema z njega notranjim globokim smislom.

— No, dobro! — rekel je pobiti Talavera. — Če je tudi dokazana okroglost zemlje, a njen obseg mora biti tako velik, da bi za pot okrog nje se potrebovalo najmanj tri leta. Ti, ki pojdejo na tako potovanje, morajo končati od glada in žeje. Za tako dolgo pot se ni mogoče preskrbeti s pijačo in jedjo.

— Glede obsega zemlje, vaša prevzvišenost, moram omeniti, da je Ptolomej računal polutnik na 24 delov po 25 stopinj. Od teh 24 delov jih je znanih 15 in Portugalci so s svojimi odkritji na zapadu odkrili še jeden del, tako da ostaje neznanih še osem delov, to je tretjina zemljine okrožnosti ali 120°, v katerih je morje in suha zemlja.

— Koliko bode po vašem mnenju morja in suhe zemlje? — vprašal je jeden svetni učenjak.

— Ptolomej trdi, častiti gospod, — odgovoril je Kolumb vesel, da je razprava prišla na znanstveno podlago, — da je šestina zemlje suha, pet šestin pa vode. Jaz pa mislim, da moramo nekoliko premeniti to trditev in priznati, da je mnogo več suhe zemlje. Jaz se držim v tem slučaju mnenja Aristotela in Seneke, kateri trdi v peti knjigi svojega prirodopisa, da je mej zapadnim bregom Španjske in vzhodnim bregom Indije morje tako ozko, da ga je mogoče preiti v nekaterih dneh. V tem smislu se izreka tudi Plinij starši, in iz duhovnih pisateljev se Ezdra v 4 knjigi izreka, da je le sedmina zemlje pokrita z vodo.

— No, to je jako malo — rekel je učenjak, — vi se ne opirate na nobene dokaze, temveč samo navajate dokaze, katere je zbral kardinal Kambre Peter de Ejlji v svojem delu „Imago mundi“. Vsekako je treba priznati to dejstvo, da je razprostiranje morja mej Španijo in Indijo popolnoma neznano, ker današnji čas še ni izmerjeno, a v prejšnjih zemljepisnih delih ne nahajamo o tem nobenih jasnih podatkov glede tega vprašanja, vsaj smešani izreki Aristotela, Ezdre in Seneke ne morejo veljati z znanstvenega stališča za take podatke.

Kolumb je čutil opravičenost tega ugovora ni hotel se je braniti, a ni še odprl ust, tako hitro mu je vzel besedo predsednik.

— Koliko so opravičena mnenja učenih gospodov, — je s hudobnim smehljajem opomnil Talavera, — vi pač tudi sami spoznate, gospod Kolumb. Vaše teorije, kolikor izvirajo iz same prirode stvarij, so popolnoma pobite in ne morejo v nikomur vzbuditi želje za tako potovanje. Kateri mornar bi šel na pot na predloge tacih nezanesljivih podatkov? Kateri vladar bode pač dal znatno svoto denarja pri najdvomljivejših nadah na uspeh.

— Dobro, dobro! — slišalo se je od vseh stranij.

— Če tudi je priznano, da je zemlja okrogla, da morejo biti na drugi strani tudi naseljene dežele — pristavil je jeden učen menih, — a ne smete pozabiti, da stari modrijani, na katere se tako radi sklicujete, gospod Kolumb, trdijo, da tja ni mogoče priti zaradi neznane vročine polutnikovega pasa!

— Po Epikurovem mnenju — pristavil je drugi učenjak, — ima zemlja podobo krogle, a je samo na severni strani obljudena in samo na jedni strani obdana z zrakom, na drugi strani je samo zmešnjava, propad in brezmejno morje!

— In če vi tudi pridete, gospod, res do teh dežel ali bregov Indije — vprašal je hudomušno tretji ugovarjalec, a vi se ne bodete mogli vrniti, vas bodo ovirala izbočenost zemlje, ki dela goro, na katero ne bodete mogli tudi pri najugodnejšem vetru.

Kolumb je vstal in svetlimi očmi pogledal na zbrane. Čutil jo zopet pred seboj trdna tla in zmožnost, da sijajno zavrne svoje protivnike, kateri zaprti v svojih samostanih niso vedeli za preiskave novega časa in za zemljepisne uspehe.

— Preučeni gospodje — začel je, — oprostite, ako vaših ugovorov ne zmatram za utemeljene. Proti sklicevanju na stare modrijane, vam lahko navajam mnenje drugih nič manj učenih mož starega časa. Sam sveti Avguštin pravi, da je tropični del pač obljuden s pošastmi, — kar pomenja, da je ondu življenje le mogoče. Janez Damaskin, Beda in drugi pretresajoč vprašanje o tem, kje se nahaja zemski raj, govore, da je bil v čudežni deželi na vzhodu, tako daleč od naših obljudenih dežel in tako visoko, da je skoro dosegel mesec in ga niso mogli pokriti valovi vesolnega potopa; po njih zatrjevanju je bil raj blizu polutnika in je imel zdravo in milo podnebje. In res gospoda moja, ti modri očetje svete cerkve so imeli prav. Jaz sem bil že prestopil polutnik, bil sem že v novoodkriti deželi Svetega Jurija dela Mina v Gvineji, katera leži že daleč za črto vročega pasa, pa ne le, da sem se mogel vrniti, temveč našel sem ondu obilje ljudij, gromadne množine sadja, žitnih raslin in živil. Iz lastne skušnje lahko zagotovljam,

da na polutniku ne pada ogenj z neba, morje ne kipi, in se ljudje in živali počutijo tako dobro, da se bolje ne morejo Če tudi se valovi ob viharju vzdigujejo kakor gore, pa vendar ladije ondu plavajo, in se ne razbijejo. Zaradi tega zmatram mnenja prečastitih gospodov za neutemeljeno in mojo teorijo potrjujem s skušnjami in preiskavami sovrstnikov. To se ne pravi, velečastiti oče, — obrnil se je k Ferdinandu de Talavera — voziti se ne na slepo srečo, to se ne pravi denar proč metati, temveč tukaj se gre za to, da se lotimo dobrega dela v slavo božjo in v korist človeštva.

Naudušen v borbi za svojo ljubljeno idejo, se je Kolumb ves premenil. Oči so se mu svetile in njegov glas je prešinjalo tako iskreno prepričanje, da so vsi nehote bili prisiljeni udati se tej veliki osebnosti.

Zbor je molčal. Nikdo se ni več upal ugovarjati prostemu, neznanemu mornarju, katerega mogočni duh se je kot orel sukal v ozračju znanosti, ko se je bil osvobodil temnih predsodkov.

Nakrat je vstal dominikanec Dijego de Deca.

— Jaz ne vem, gospod Kolumb, — začel je jako naklonjeno govoriti — v koliko se zvezdoznanci in zemljepisci vjemajo z vašimi dokazi, a jedno čutim — da se ta, ki je tako kakor vi presvetljen z božjo milostjo ne more podvrgavati navadnemu človeškemu merilu. S tega stališča se jaz čutim popolnoma prepričanega o resničnosti vaših idej in zmatram pretresovanja o vprašanju o prirodi stvarij za končano in predsednika junte prosim, da dovoli nam, da preidemo k pojasnjevanju daljših dokazov.

— Ima li od gospodov kdo še kaj omeniti? — vprašal je Talavera.

Nikdo se ni oglasil.

— Sedaj proglašam pretresovanja o prvi točki za končana. Sedaj so na vrsti mnenja pisateljev. Prosim gospoda Kolumba, da preidemo k tej točki!...

Kolumb je vstal in v znamenje soglasja prikimal z glavo.

— Prehajajoč k dokazom učenih pisateljev, — začel je, ko je malo pomislil. Pred vsem vas opozarjam na slovstvene podatke, zajete iz del starih grških in latinskih modrijanov in prirodoznancev...

— Znate li stare jezike? — mu je zbadljivo pretrgal besedo Talavera.

— Malo, — odgovoril je govornik, ki se ni mogel vzdržati lahkega smehljaja. — Sprva sem proučaval klasike v italijanskih, španskih in portugalskih prevodih, a s časom sem jih pa čital tudi v izvirniku.

— Znanje jezikov še ničesa ne dokazuje, — rekel je zadeti predsednik; — a vi ste morali imeti pri rokah vam potrebna dela. A kje ste jih dobili? Če tudi je tiskarstvo že precej razširjeno, a vendar je tiskano še jako malo naučnih knjig, in so tako drage, da je zanje treba jako mnogo trositi.

— Poleg tega pa še mnogi pisatelji kakor Aristotel in Strabon, niso izdani v izvirniku, — je opazil jeden izmej učenih menihov.

— Vidite, gospod Kolumb, kako ste torej mogli te pisatelje čitati v izvirniku? — je nasmehljivo vprašal predsednik. — Aristotel in Strabon sta pa očeta zemljepisja.

— Vendar sem ju prečital, — odgovoril je Kolumb ne brez hudomušnosti. — Aristotelova dela „O nebu“, „Vremenoslovje“ in „Živalstvo“ so mi dobro znana v latinskem prevodu iz arabščine in v izvirniku. Moji učeni tovariši v samostanu La Rabida so mi zelo ustregli, ko so mi odprli zaklade svoje knjižnice.

Prirodoznanska in zemljepisna dela Aristotelova — se je vmešal vmes Dijego de Deca — so jako razširjena v rokopisih. Latinski prevod Strabonov je izšel v Rimu 1467. leta. Plinij in Seneka sta tudi že pred nekaterimi leti izšla tiskana, in ni nič čudnega in neverjetnega, če ja je čital gospod Kolumb.

Predsednik je malo nejevoljno pogledal Kolumbovega zagovornika in nato se obrnil k Kolumbu:

— No, dobro, gospod!... Navedite nam vaše dokaze.

— Tako začnem z Aristotelom, — spregovoril je Kolumb. — V drugem delu njegove knjige „O vesolstvu“, katerega je razložil Avereos, je jasno povedano, da se v nekaterih dneh pride po morju v Indijo z zapadnega brega Afrike ali iz Kadiksa.

— Jaz moram opomniti gospodu Kolumbu, — rekel je jeden član junte, — da delo „O vesolstvu“ niti ni Aristotelovo, temveč Posidonijevo, kakor so pokazale novejše preiskave.

— To, gospod, je še vprašanje, — zaklical je Dijego de Deca, in to vprašanje še daleč ni rešeno. Sicer pa mislim, da je v tem slučaju popolnoma brez pomena, kdo je to delo pisal.

— Zame to nima posebnega pomena, — rekel je Kolumb, — zame je le to važno, kar je v tem delu povedanega. V knjigi „O vesolstvu“ nahajamo ta le odstavek: Očividno je, da zemlja ni samo okrogla, temveč ima podobo krogle, drugače bi na tako neznatnem obsegu ne kazala tolikega različja. Zato tisti nimajo takih napak, ki trdijo, da se del suhe zemlje, ki leži ob Herkulesovih stebrih, drži Indije in se na vsej zemlji nahaja le jeden ocean. To se tudi lahko sklepa iz tega, da so v Afriki in Indiji sloni iste vrste“. Dalje se pravi v delu „Mirabilia auscultata“, katere tudi po pravici ali po krivici priprisujejo. Aristotelu se navaja v 84. poglavju ta le odstavek: „Govori se, da so onostran Herkulusovih stebrov našli Kartaginci zapuščen otok, kateri ima mnogo gozdov, rek, raznovrstnih sadežev. Ta otok je od celine nekaj dnij vožnje po morju oddaljen. Ker so se nekateri Karta-

ginci naselili na tem otoku zaradi njegove rodovitnosti, je pod smrtno kaznijo prepovedano Kartagincem pripovedovati o tem otoku, da bi prebivalci tega otoka ne mogli napraviti kake zarote proti Kartaginiji in škodovati njenemu blagostanju".

Kolumb je prenehal.

— Taki izreki sumljivih pisateljev, — je rekel hitro Talavera, — nimajo nikakega pomena in so šteti v ono vrsto pravljic, kakor pripovedke o zgubljeni Atlantiki, Hesperiditnih vrtih, o Meroni in vrtu Blaženstva. Ne nadlegujte nas, gospod Kolumb s takimi stvarmi in navedite tehtnejših dokazov.

— Vi imate to za izmišljotine, velečasti gospod predsednik, — zaklical je Kolumb ne brez sarkazma, — in te izmišljotine niso druzega, kakor pojavi vsesvetnega duha. Vera oživja, dvom pa ubija. Največje stvari, ki so se kedaj zgodile na zemlji izhajajo od vere. Po čem se je ravnal Andrej Bijanko, ki je na svojem zemljevidu, ki je izšel 1448., naznačil otoke Zelenega Nosa, predno so jih odkrili Portugalci? Bi vi to označenje Bijankovo tudi zmatrali za prazno izmišljijo? In dobro se je obneslo v dejanju!... Peljalo je ves narod na pot odkritij novih dežel...

(Dalje sledi)

Poučni in zabavni drobiž.

Kneževina Lichtenstein, samostojna majhna država na meji avstrijske dežele Predarelske, je menda jedina v Evropi brez dolga in brez vojakov, dasi ni bil njen vladar, knez Liechtenstein že 20 let doma Kneževina ima svojo ustavo in svoj parlament. Napredovala pa tudi ni za las od nemško-avstrijske vojske l. 1866 Tedaj je bila v zvezi z Avstrijo V mirovni pogodbi je Avstrija čisto pozabila na svojo zaveznico, zato je še danes kneževina formalno vojskina nasprotnica Nemške. Po omenjeni vojski so odslovili še tisto malo vojakov in vendar je ta državica danes varnejša pred sovražnikom nego katerakoli evropska. Prebivalcev šteje 9434 polovico moških, polovico ženskih, zato je tudi v tem pogledu vse v soglasju.

Strela z jasnega neba. Pred nedavnim so v Berolinu občudovali nenavadno naravno prikazen. Okrog dveh popoludne je švignil z jasnega neba čudno žareč se blisek. Vse hiše v okolici so se zagrnile kakor v rudeč plamen. Koj nato je močno treščilo, kakor bi se razletela zaloga smodnika. Stresek se je spremenil v votlo bobnenje, ki je trajalo jedno minuto in 12 sekund. Pok je bil tako močan, da so ljudje na cestah obstali.

Novice.

Občni zbor Družbe sv. Cirila in Metoda

(Konec.)

Toda, žal, žal, da zdaj še ne moremo in ne smemo peti tako. Noč in dan še kuje sovražnik orožje, še divja huda bitka za obstanek našega naroda na vsej črti. Glavni skupščini „Schulvereina" o letošnjih binkoštih v Brnu in „Lege nazionale" v Kopru sta pokazali kaj črne nove. Prva se je branila izpustiti iz svoje srede glavne podpornike — žide; druga je pa, kakor je razkril zadnji teden neki slovenski dnevnik, na dovolj predrzen način razodela, da je škiljenje čez avstrijsko mejo nekako glavni smoter njenega delovanja. In taki sosedje, ki nam bi rajše danes kakor jutri raztrgali sveto geslo, zapisano na naši trobojnici „vse za vero, dom in cesarja", naj bodo naši prijatelji? Ne, mi jim ne zaupamo! Poročilo sicer pravi, da se „Schulvereinovi" dohodki sušijo, ker požidovljenim Nemcem zmanjkuje idealnosti, in zato so sklenili nekatere zavode na Češkem odpustiti. Toda idealnost (recte brutalnost) bi že imel nemški medved, manjka mu le poguma nasproti českemu levu Pri zavednem češkem narodu „Schulverein" res nima nikakega vspeha Toda vspeh ima, žalibog, mej Slovenci. Zato „Schulverein" niti krajcarja ni sklenil manj izdati za napade na slovensko narodnost. Da, še hvalili so se v Brnu, da berolinske marke dobro delujejo na južni nemški meji, namreč mej Slovenci in blatili so prav ostudno posebno slovensko duhovščino, ki jim s svojim delovanjem črta račune. Previdnosti je tedaj posebno nam Slovencem treba, če tudi nekateri optimisti trdijo, da se bliža že konec boju, ker „Schulverein" hira. Gorja nam, ako bi zadremali v nehajstvu, meneč, da nas Nemci le sladko zibljejo. Po dolgih bojih nimamo še dostojne, od občine vzdrževane slovenske šole v Gorici, nad dve leti že ne dobimo odgovora na utemeljene pritožbe v Trstu, nemški časniki so še vedno polni napadov na pol slovensko gimnazijo v Celji, šolstvo naše na Koroškem je zatirano, kakor je bilo, Devin, Jesenice itd. so v nevarnosti, in mi naj bi roke križem držali, ali pa obupni orožje proč pometali Prepričan sem, da porečete: Nikakor ne! Konec boja bo pač prišel gotovo, čim pogumneje in čim bolj jedini mej seboj se bodemo borili v prihodnje. Končam s vsklikom: „Slovenci, ne vdajmo se, dokler nam ne napoči pravične zmage dan!"

Blagajnikovo poročilo se je z jako živahnim odobravanjem vzelo na znanje

Nato je bila volitev predsedstva. Predsednikom je bil zopet voljen gosp. T. Zupan, v odbor pa izstopivši odborniki Anton Koblar, Luka Svetec in Ivan Hribar, za nadzornike pa Oroslav Dolenec, Martin Malenšek, Franc Povše, Franc Ravnihar in Ivan Vrhovnik, za razsodnike pa gg. Andrej Kolar, dr. Franc Munda, Franc Stare, dr. J. Zupanec in Dragotin Žagar.

Podpredsednik g Luka Svetec je poročal o lanskih predlogih dr. Vilfana in V. Globočnika, naj bi podružnice pri zborovanjih zastopali njih načelniki in bi v glavnem odboru bili zastopniki vseh kronovin, koder bivajo Slovenci.

Na to je g. Pogačnik iz Podnarta predlagal, naj bi prihodnje skupščine v bodoče bile zunaj Ljubljane. Potem se je izvolilo odposlanstvo iz g. Zupana, Svetca in dr. Svetine, ki je šlo k deželnemu predsedniku izrazit neomejeno udanost družbenikov presvitlemu cesarju. Predsednik je na to zaključil zborovanje.

Po zborovanju je bil banket v Sokolovi telovadnici v „Narodnem domu." Udeležilo se ga je 130 oseb. Predsednik g. Tomo Zupan je najprej napil cesarju, in razlegali so se živahni živio-klici po dvorani.

Podpredsednik g. Luka Svetec je napil predsednikoma Čitalnice in Sokolu dr. Bleiweisu in dr. Tavčarju, ker sta omenjeni društvi družbi prepustili svoje prostore. Drž. posl. g. Spinčič je napil družbenem načelniku Zupanu. Omenjal je, kako se je nekdaj zatirala naša narodnost pod plaščem vere, sedaj se pa pod plaščem omike. Pri banketu je pel ženski kvartet „Struna". Tajnik Žlogar je prečital došle telegrame in s tem je bil oficijelni del banketa končan.

— **Krščansko-socijalna slovenska stranka** kandiduje g. dr. Gregorič-a, zdravnika v Ljubljani za državnozborskega poslanca, namesto pokojnega kanonika Kluna, ter izreka nado, da se bodo po teh načelih zjedinili slovenski državni poslanci na Dunaju v jeden tabor.

— **Profesor Lendovšeka slavnost.** Dne 9. sept. t. l. so v Dvoru nad Vrbo na Koroškem blagoslovili in odkrili nagrobni spomenik zaslužnemu slovenskemu rodoljubu profesorju Josipu Lendovšeku. Dne 20. septembra 1895. je pobrala ljuta smrt iz vrste narodnih sobojevnikov uzornega profesorja. Praznovala se je torej ob ednem obletnica njegove smrti, ki pomeni veliko izgubo za koroške Slovence, katere je s tako vnemo bodril k narodnemu delu in zavesti. Slavnosti je bila dostojna vrlega moža. Udeležili so se je tudi rodoljubje iz Kranjske in počastili spomin vzglednega narodnega profesorja. Vso slavnost je nekoliko skazila le nagajivost okrajnega glavarstva celovškega, ki je prepovedalo iz ničevega vzroka slovesno zborovanje podružnice sv. Cirila in Metoda za Rožek, ki bi se bilo imelo tem povodom vršiti. Pri banketu na Strmcu je bilo več lepih napitnic, spodbujajoč k narodnemu delu. V prijaznem spominu vsakega udeleženca pač ostane lepa slavnost.

— **Bratov Šubicev slavnost v Poljanah.** Dne 8. sept. so v Poljanah nad Škofjo Loko slovesno odkrili v župni cerkvi spominsko ploščo slavnima slikarjema Janezu in Juriju Šubicu, ki sta oba v tujimi našla prerani grob. Zbralo se je tem povodom v Poljanah obilo rodoljubov. Slavnostni govor v cerkvi je imel preč. g. drž. poslanec Anton Koblar. Pri banketu je bilo več lepih napitnic, v katerih sta se proslavljala sloveča slikarja. Moža, ki sta kot sloveča svetovna slikarja povzdignila slovensko ime v tujini, zaslužita ta spomenik v svojem rojstnem kraju.

— **Trstenjakova slavnost.** Na rojstnem domu v Kraljevcih pri Sv. Juriju na Ščavnici na Spod. Štajerskem so dne 6. sept. t. l. slovesno odkrili Davorinu Terstenjaku spominsko ploščo. Zbralo se je tem povodom ondi do tri tisoč naroda, da proslave zaslužnega rodoljuba in duhovnika, umrlega dne 2. svečana 1890. l. Krasni slavnostni cerkveni govor preč. g. dr. A. Medveda, v katerem je risal značajnost slavljenca in priporočal isto vsem kot ščit vere in rodoljubja, je napravil velik utis. Slavnostni govor pri odkritju je imel g. dr. Matija Murko. Proslavljal je vrline slavljenčeve ter ga priporočal za vzgled vsem duhovnom in posvetnjakom.

— **Pokojnemu kanoniku Luki Jeranu** odkrili so dne 14. t. m. na njegovem rojstnem domu v Javorjah nad Škofjo Loko spominsko ploščo. Cerkveno slovesnost je opravil gosp. kanonik Ivan Sušnik, slavnostni govor pri odkritju je pa imel g. kanonik Andr. Kalan. Vsa slavnost je bila bolj krajevna, vendar je došlo k odkritju mnogo čestilcev pokojnikovih tudi od daleč.

— **Slovensko gledališče v Ljubljani** prične s sezono 1896/97 dne 2. oktobra t. l. Predstavljala se bo ta dan prvič izvirna drama štirih v dejanjih „Iz osvete“ spisal Ant. Funtek. Po pripravah intendance slovenskega gledališča obetata biti letos drama in opera prav dobri. Dolžnost rodoljubov je, da pridno obiskujejo gledališče in da se posebno pridno naročajo na sedeže, katerih ceno je intendancija letos primerno znižala.

— **Deželni odbor** je izdal do vseh županstev okrožnico, v kateri se zapoveduje, da se ima tak j odpraviti stara razvada, vsled katere so volilnim možem plačevala pota k volitvam iz občinske blagajnice. Vsak volilni mož ima torej potne stroške sam nositi.

— **3% državno posojilo.** Mestni magistrat ljubljanski poziva po posebnem oklicu vse po potresu prizadete hišne posestnike, da vložé svoje prošnje za 3% državno posojilo do konca septembra t. l. pri mestnem magistratu. Dotični tiskani obrazci prošenj se dobe pri magistratu.

— **Nesreča v tovarni.** V tovarni za žvepljenke na Poljanski cesti v Ljubljani se je pripetila nesreča, ki je zahtevala žrtev ednega delavca. Eksplodiral je pri stroju za namakanje žveplenk v fosfor špirit in vnel dvema delavcema obleke. Ednemu se je posrečilo ogenj udušiti, drugi je pa ves v plamenu skočil skozi okno in je nezavesten obležal na dvorišču. Prenesli so ga v bolnico, kjer je vsled opeklin umrl.

— **Medved se je pokazal** v neki vasi pri Kočevju. Poškodoval je eno kravo tako, da so jo morali zaklati. Ko so pastirji opazili zver, so jo pregnali.

— **V Ljubljanico je skočila** dne 10. t. m. zjutraj iz št. jakobskega mostu 45letna vdova Marjeta Breznik. Potegnili so jo pravočasno iz vode. Revici se blede.

— **Umrl** je v Zagrebu dr. Matija Mrazović, odvetnik in častni meščan zagrebškega mesta v svojem 74. letu. Udeleževal se je pokojnik političnega življenja od 1861. leta in bil vedno v tesni zvezi s pokojnim Račkim in škofom Strossmayerjem. Že 1861. leta je predlagal, da se prizna celokupnost trojedne kraljevine. Predlagal je tudi, da se pošlje deputacija k kralju, da prosi, naj se pokličejo v hrvatski deželni zbor zastopniki vojaške granice, Dalmacije, Medjemurja, Istre in slovenskih dežel, ki so nekdaj pripadale Hrvatski. Ta predlog se je bil vsprejel, a se ni izvršil, ker se je bil deželni zbor poprej razpustil. Pokojnik se je p ganjal za zjedinjenje vojaške granice s Hrvatsko. Bil je velik nasprotnik sedanjih razmer na Ogerskem in je zahteval vedno da se Hrvatski priznajo jednake pravice z Ogersko. Bil je proti temu, da hodijo Hrvatje v ogerski državni zbor.

— **Nesreča.** Pri Valadolidi so štirje delavci našli na vojaškem strelišču bombo in jo skušali odpreti. Bomba se je razletela in je vse delavce hudo poškodovala.

— **Nesreča na železnici.** Pri Valencii na Španskem sta dne 14. t. m. vkupe trčila dva vlaka in je bilo trideset oseb hudo poškodovanih.

— **Psi so ga razstrgali.** Na Dunaju so te dni razstrgali trije psi nekega Italijana, ki je po noči pri neki železniški stražnici zlezel čez železniško ograjo, da ondu opravi svojo potrebo.

— **Zanimiva zaroka.** Elizabeta Opic v Draždanah, hči nekega saksonskega majorja, se je te dni zaročila z japoncem S. G. Miladovem, kateri se uči na gozdni akademiji v Eberswaldu gozdarstva. On je prvi Japonec knežjega rodu, ki se ne poroči z Japonko. On pripada k 262 japonskim rodbinam, ki so 300 let bili svobodni japonski knezi. Pred 25 leti se je njegov oče svobodno odpovedal dedni svoji pokrajini, da se povekša cesarska moč. Sedaj živi na neki graščini v njegovi prejšnji pokrajini.

— **Samomor pisatelja.** Zastrupil se je znani poljski gledališki pisatelj Ordinski v Varšavi. Povod samomoru ni znan.

— **Ukraden dinamit.** Na postaji v Grodnu na Ogerskem je ukradenih 25 kilo dinamita. Sodi se, da je ta dinamit odpravljen v Srbijo.

— **Zatožena grofinja.** Pri okrajnem sodišču v Jičinu se je imela zagovarjati vdova grofinja Kinsky zaradi tatvine. Rekla je svojemu slugi, naj s kamenjem pobije kokoši najemnik pristave. Sluga je pobite kokoši prinesel grofinji in jih je pojedla.

— **Prijet slepar.** V Belemgradu so prijeli trgovca Morica Hellerja, kateri je bil pobegnil iz Orsove, ko je bil ponaredil za mnogo tisoč menic.

— **Ponesrečen zrakoplavec.** Zrakoplavec Godard je padel dne 14. t. m. blizu Dünkirchena v morje. Posrečilo se ga je rešiti, če tudi je precej poškodovan.

— **Razmere v Mostu.** Ker se je na Češkem v Mostu zopet nekaj hiš pogreznilo v zemljo, je vlada prepovedala v jednem bližnjem premogovniku delo. Preiskovali so tla pod mestom in našli dve plasti ležečega peska, jedno nad premogom, drugo že v premogu. 90 metrov globoko so našli še hišno opravo in ostanke knjig iz pogreznenih hiš.

— **V 40. dneh okrog sveta.** Po dogotovljeni sibirski železnici (l. 1901) bode možno priti okrog sveta v 40 dneh z ne več nego 1000 dolarji. Z Londona se pride v Petrograd skozi Ostende in Berolin v 45 urah. S Petrograda pa do Post Arthira ob Tihem morju bode po železnici 10 000 kilom. V Port Arthur prideš tedaj iz Londona v 12 dneh. Iz Port Arthur pride parnik v Zj. države v 7 dneh. Od S. Francisca pa do Londona prideš pa koncem 40 dnij.

— **Predrzni tatovi.** V Marseilleu prišli so minolo soboto popolzdne ob 5. uri, toraj ob belem dnevu štirje gospodje v ulico Paradis, najobljudenejšo ulico v celem mestu in se ustavili pri hiši imovite samice gospč. Julien. Jeden gospodov je bil oblečen kot policijski komisar, drugi kot redar, ostala dva pa sta bila črno oblečena. Vprašali so za gospč. Julien in ker je ni bilo doma, je policijski komisar radovedno gledajočim stanovnicam te hiše rekel, da more izvršiti hišno preiskavo pri odsotni gospodi ni. Zajedno je ukazal spremljevalcem. naj stanovanje silnoma odpro, kar se je takoj zgodilo. Možje so vstopili v stanovanje, se ondu mudili precej časa in potem zopet odšli. Ko se je gospč. Julien vrnila domov, je bila kaj presenečena, ko je izvedela, kaj se je zgodilo in še bolj, ko je videla, da so jej policijski organi odnesli 3000 frankav in mnogo zlatnine Hitela je na policilo in tam izvedela, da so bili izvršitelji „hišne preiskave“ jako navihani tatovi.

— **Ogenj** je uničil dne 25. avgusta popoludne mesto Ontonagon v Ameriki. Mesto je štelo okoli 2000 prebivalcev in so skoraj vsi brez domovja, ker težko je ogenj prizanesel kaki hiši, lesa je 60,000 000 čevljev zgorelo. Škoda se ceni na 1,500 000 dolarjev. Zadnja poročila pravijo, da ne pogrešajo nobenega meščana Dva tedna je gorelo na zahodni strani mesta v gozdu. Opoludne je ljudstvo izpoznalo, da ni mogoče mesta rešiti pred požrešnim ognjem, ki se je naglo širil proti mestu. Ljudje so koj brzojavili po vlak v Green Bay Pomoč je hitro došla in prestrašeni ljudje so se z železnico rešili gotove smrti. Ob 6. uri je bilo že celo mesto v ognju. Rešiti se seveda ni dalo ničesar in ob polnoči je bilo mesto kup pepela in 2000 ljudij brez strehe. Dobri ljudje so nesrečnim koj prihiteli na pomoč z živežem in obleko.

— **Denar v cunjah.** Žid Joel Armanski v St. Pavlu v Ameriki se lahko v pest smeje, ker je našel 1000 dolarjev med starimi cunjami. s katerimi je kupčeval.

— **Nesreča na železnici.** Blizu mesta Valencia v Ameriki je trčil čikaški poštni vlak v tovornega Devet potnikov je težko ranjenih, petnajst drugih pa bolj ali manj hudo.

— **Trideset tisoč ribičev v Novi Fundlaniji** nima življenskih potrebščin za zimo. Po leti niso nalovili nič rib, ker je bilo obrežje zamrznjeno do julija.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 12. sept. t. l.: 44, 66, 29, 88, 3.
V Trstu dne 12. sept. t. l.: 33, 79. 72, 27, 41.
V Pragi dne 16. sept. t. l.: 37, 40, 87, 88, 61.

Velika množina frišnih in izvrstnih

brinovih jagod

se dobi **na prodaj po nizki ceni** pri

Josipini Koren v Ljubljani,

Sv. Petra nasip št. 37.

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 29. avg 1896. Pšenica gld. 8·— kr. rž gld. 6 — kr., ječmen gld. 5·50 kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 8 — kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·— kr., leča gld. 12 — kr., grah gld. 10 — kr., fižol gld. 10·— kr (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

NOVO! Prenarejene zvezdne ure NOVO!

Hadfad Watch Company

imajo nalog vse švicarske ure odstraniti. Prenarejena ura, katera ima povsem **novo urno sestavo**, je, kar se tiče natančnosti nedosežna. Prenarejena ura bo v umetnem ciseliranem inmasivnem façon - pokrovom razposlana **Façon zlato** je nova zlatobarvna tvarina, američanske iznajdba, in ta zlata barva ni samo zunanja ampak **skoz in skoz, in je neobčutljiva proti kislinam, kakor pravo zlato.**

Cena samo 5 gld.

Te prenarejene ure so vsled posebne zlite kovine tako pravim zlatim uram podobne, da jih še veščaki ne morejo razločiti, tudi ne zavoljo njih umetnega dela. Mi prevzamemo za prenarejene ure od Hartford Watch Comp. popolno poroštvo, da nikoli ne zgube **pravo zlato barvo.** Cena z 3 façon zlato-pokrovi (odskočni pokrov, savonete) **samo 5 gld.**

Cena samo 5 gld

Notranje delo prenarejene ure je tako fino in natančno, da jo vsakemu, kedor želi dobro uro imeti, najtopleje priporočamo. Vsaki uri bode priloženo 3 letno pismeno poroštvo. Vsakdo ima pravico v teku 8 dni svoj denar nazaj zahtevati, ako mu naša prenarejena ura ne dopade. Cena z façonzlatmi pokrovi le 5 gld.

Prosimo pa naše prenarejene ure od Hadfad Watsch Comp. ne z enakim, toda ničvrednim izdelkom premeniti. Vsaka ura ima vtisnjeno tvrdko Hadfad Watsch Comp. Razpošilja proti poštnem povzetji tvrdka za ure

Anton Rix & Bruder

Dunaj II. Praterstrasse 16.

K uram pripadajoče façonzlate verižice sportfaçon le **3 gld.**

Svarilo.

Neka dunajska tvrdka ponareja naša oznanila in ponuja zvezdne ure po 6 gld, pa so navadne Goldin ure, katere mi po 4 gld prodajamo. Vsaka ura naj se vrne, katera nima napis **„Hadfad Watsch & Comp“** na kazalu in notranjem delu, ali naj se na nas obrne, da mu k njegovi pravici pomagamo. (12)

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.